

Flyktingar från Västsahara får öknen

Efter Marockos ockupation av Västsahara 1975 bor de västsaharier som lyckades fly i flyktingläger i öknen utanför den algeriska staden Tindouf. Området är kargt med en brännande vind, speciellt sommartid, och invånarna lever under knappa förhållanden. Enligt Röda Korset är siffrorna för undernäring alarmerande.

Trots en tuff situation finns det människor i lägret som ändå kämpar för att förändra till det bättre. Som den unge konstnären Mohamed Sulaiman Labat som börjat odla grönsaker.

Mohamed föddes i lägret Dakhla 1986, för att senare flytta till Samaralägret. Han berättar att lägren har fått sina namn från ursprungliga städer och byar i Västsahara.

– Det handlar om ett kulturellt motstånd, att med namnen upprätthålla förbindelsen med vårt hemland.

En grön krigare

När jag frågar Mohamed hur han kom på idén med att odla grönsaker säger han att det beror på att han träffat och lärt känna Taleb Brahim, en västsaharisk jordbruksingenjör, som driver ett program för familjeträdgårdar i lägren.

– Han inspirerade mig med sina idéer om jordbruk i öknen och de utmaningar som det innebär så förra året tog jag kontakt och frågade om han kunde hjälpa mig att komma igång. Till min förvåning kom han med en hel uppsättning med trädgårdsgrejer, dropprör, växthus, spadar, olika frön och annat.

Taleb vill att Mohamed ska vara

Muhameds mamma Fatimatu Said och bror Mustafa Sulaiman vid familjens trädgård. FOTO: Motif Art Studio

med och sprida idén om familjeträdgårdar, även om det inte är så lätt. Öknen har sina rent fysiska begränsningar, men det finns även kulturella sådana.

Den äldre generationen bland västsaharierna har traditionellt varit nomader och har därför aldrig odlat något. De har främst haft kameler.

– Så Taleb hade det inte lätt i början när han försökte övertala folk, men när han började praktisera och ha workshops med kvinnor och barn, ja, då blev folk intresserade. Så för mig är Taleb en sann hjälte. Jag kallar honom för en grön krigare.

Foder utan gödsel

Taleb har även utvecklat en metod att odla boskapsfoder till getter

som inte behöver någon gödning, bara vatten. FN:s livsmedelsprogram adopterade snabbt metoden, som nu kallas hydroponik, eller hydrokultur.

Idag kan närmare 300 familjer i flyktinglägren dra fördel av projektet som gör att getmjölkproduktionen ökar i både kvalitet och kvantitet, och att dödligheten bland killingar minskar.

Men med en befolkning på över 173.000 människor i lägren finns ett stort behov av att utveckla projektet mycket mer.

– Det är cyniskt att vi ska kämpa så här samtidigt som Marocko tjänar stora pengar på att sälja våra naturresurser. Bland annat finns en av världens största fosfatfyndigheter

i vårt hemland. Resurser som Marocko har stulit av oss sedan 1975.

Familjeträdgård

Mohamed började med sitt trädgårdsprojekt förra året i oktober, och hans mamma och bror hjälper till. De började med att odla tomater, morötter, koriander, sockerbetor, pumpa, basilika, fikon och några andra träd.

– Allt lyckades inte, men vi får utvärdera och försöka förbättra. Tomater har vi haft hela tiden, så det har gått bra. Vi har även fått mycket pumpa, koriander och sockerbetor, men morötterna blev till exempel inte så bra.

Jag undrar hur Mohamed får tillgång till vatten och gödning och

Muhamed Sulaiman har gjort en bordskiva i form av en karta över Afrika. Trämaterialet har han plockat delar till runt om i lägret. FOTO: Motif Art Studio

Utsikt över Samara lägret där Muhamed Sulaiman och hans familj bor. FOTO: Motif Art Studio

att grönska

Muhameds mamma Fatimatu Said med skördade tomater från trädgården. FOTO: Motif Art Studio

han berättar att han använder gödsel från getterna i lägret. Vattensituationen varierar från läger till läger.

– Dakhla är känt för sina färskvat-
tenkällor, medan vatten i andra lä-
ger har för mycket salt. Några läger
har inget vatten alls då marken där
är för svår att komma igenom, så till
dessa läger får man distribuera vat-
tentankar, plus att man nu avsaltar
vatten för att kunna tillfredsställa
behoven. På vintern kan vi vattna
vår trädgård, men det blir svårare på
sommaren då det sätts större press
på processen med att rena och fylla
upp tankarna.

– Framöver vill jag börja använda
vårt avloppsvatten, nu går det ju
bara till spillo. Men först måste jag
bygga ett filtreringssystem.

Inspirerad av permakultur

Mohamed är inspirerad av perma-
kultur, med dess idéer om hur man
kan odla i mindre fertila områden.

– Konceptet har mycket att lära ut
om hur man kan använda lokala re-
surser på ett optimalt sätt.

För tillfället har Mohamed och
hans familj inga planer på att utöka
sin trädgård, som nu är på tio gånger

tio meter, utan istället vill de först
lösa de problem de har stött på och
försöka öka avkastningen, innan de
går vidare.

På frågan vad Mohamed tycker om
sitt trädgårdprojekt, om det känns
lyckat, ler han och säger:

– Mycket lyckat. Du kan ju tänka
dig att vi lyckas odla i den här mil-
jön. Och vi gör en enorm skillnad i
våra liv med färska grönsaker.

Men så blir han allvarlig och till-
lägger:

– Men för mig som konstnär hand-
lar trädgården också om att få se
något annat än bara sand. Att leva
i öknen innebär en stor frånvaro av
färger. Det finns ingen visuell in-
spiration, inget grönt som kan sti-
mulera min fantasi. Så nu går jag
ibland till trädgården bara för att få
se, lukta och känna grönskan. Istäl-
let för att "hitta" inspiration har jag
här "skapat" den. Och det känns spe-
ciellt. Så från trädgården får jag inte
bara mat i magen utan också mat för
tanken, för själen. På så vis blir min
trädgård något av det vackraste man
kan se.

Ann-Britt Sternfeldt
ann-britt@sternfeldt.se

Kyckling i fokus under ett veckoslut i Senegal

**Den fjärde upplagan av "kyck-
lingveckoslutet" som hölls i
Dakar var enligt arrangörerna
ett bra tillfälle för en stark social
mobilisering för att möta nya
utmaningar som omfattar alla
aktörerna i denna bransch.**

Den senegalesiska branschorganisa-
tionen IPAS:s evenemang fokuserade
i år på temat "Fjäderfäsektorns roll i
kvinnornas och ungdomarnas egen-
makt". Enligt arrangörerna strävar
detta evenemang till att förstärka
och utveckla fjäderfäproduktionen
som en nyckelfaktor inom livsmed-
elsförsörjningen genom att öka
producenternas, inklusive de famil-
jeägda farmernas, inkomster, vilket
är ett effektivt sätt att bekämpa fat-
tighet.

I evenemanget deltog branschens
representanter från olika regioner i
Senegal och utrikes (Burkina Faso,
Elfenbenskusten, Gambia, Mali och
Guinea-Bissau). Enligt senegalesiska
fjäderfäproducenternas organisa-
tion Fafa är "kycklingveckoslutet"
ett koncept eller egentligen en möj-
lighet för intressenter i fjäderfä-
branschen att möta allmänheten.

För en bättre organisering av sektorn

Vid öppningsceremonin för "kyck-
lingveckoslutet" på Douta Seek-kul-
turhuset i Dakar manade ministern
för boskap och animalieproduktion
Aminata Mbengue Ndiaye på upp-
drag av den senegalesiska reger-
ingen fjäderfäbranschen att arbeta
intensivt för att expandera grundför-
utsättningarna för att varje fjäder-
fäproducent kan hålla fast vid och
godkänna att tillämpa de fastställda
reglerna för fjäderfäskötsel och att
understöda sektorns utveckling.

– Fjäderfäbranschen konkurrens-
kraft uppstår ovillkorligen genom
en bra organisering av aktörerna och
en rigorös tillämpning av god praxis
på alla nivåer i hela värdekedjans
olika delar.

Fafa:s ordförande, Serge Nfaly
Sadio, förespråkade en ökad finan-
siering för kvinnor och ungdomar
för att göra det möjligt för dem att
vara oberoende. Han vädjade också
för fjäderfäproducenternas tillgång
till mark.

Ökad professionalitet

Branschen kämpar med problem
med anknytning till utbildning men
också med att förebygga vissa av
virus förorsakade infektioner som
bromsar branschens värdeutveck-
ling. För att tillhandahålla lösningar
på dessa svårigheter satsar IPAS och
det franska lantbruksföretagsnät-
verket ADEPTA-France på att utbilda

aktörerna och på att tillhandahålla
utrustning och vaccin för en bra
avkastning. Enligt doktor Amadou
Gueye vid IPAS kvarstår faktum att
trots att kycklingproduktionen i Se-
negal har ökat märkbart, är aktörer-
na inte alls utbildade.

– Du kan producera kycklingar
året runt, men om du inte behärskar
teknikerna för produktion, slakt och
tillvaratagande, kommer vi alltid att
stå inför ett underskott vid tidpunk-
ter när det råder stor efterfrågan,
sade veterinären.

De facto är tillgången på kyckling
begränsad i handeln under regniga
perioder och även under ramadan.
Enligt experterna beror detta på
brist på reglering av handeln som ett
resultat av inkonsekvenser i produk-
tionen. IPAS mål är att ha en kon-
stant produktion genom att utbilda
aktörerna, säger Gueye. Således
kommer en stor mängd lagringsut-
rymmen att placeras ut för perioder
när det råder överproduktion.

Förebygga sjukdomar

ADEPTA-France fokuserar för sin del
på att förebygga sjukdomar såsom
newcastlesjuka, Mareks sjukdom,
gumborosjuka och fågelinfluensa.
Den senare har även satt stopp för
fjäderfäimport fram till 2020 enligt
den senegalesiska statens beslut se-
dan 2006. Organisationen arbetar
även med att utrusta fjäderfäfarmer-
na så de uppfyller hygien- och säker-
hetsstandarder. Vid detta tillfälle
presenterade den franska organisa-
tionens representant Anaïs Fabre en
anordning som kan vaccinera ett
stort antal kycklingar på rekordtid.
På grund av utrustningens höga pris
(två miljoner Västafrikanska franc,
drygt 3.000 euro) för aktörerna, har
staten beslutat att köpa in ett flertal
för att gynna fjäderfäsektorns ut-
veckling.

– Ministeriets budget finns till-
gänglig och jag föredrar att köpa ut-
rustning som kommer att användas
av fjäderfäfarmarna hellre än sådant
som förblir magasinerat i skjulen,
sade Aminata Mbengue Ndiaye. Fjä-
derfäfarmningen på landsbygden
påverkas mera av dessa sjukdomar
på grund av deras snabba spridning
som klimatet gynnar.

Enligt minister Aminata Mbengue
Ndiaye är "fjäderfäsektorn med råge
mest effektiv inom aveln i Senegal".
Produktionen på över femtio miljo-
ner kycklingar 2017 är en ökning
med tjugo miljoner individer jämför
med 2016. Kycklingsektorn är en
stor inbringare i den senegalesiska
statskassan: 150 miljarder Västafri-
kanska franc år 2017 enligt minist-
tern.

Jean Armand Bokally

Västsahara

Sedan 1975 ockuperas tvåtredjedelar av Västsahara av Marocko och 1991
etablerades den Fredsbevarande FN-styrkan Minurso i Västsahara. Samma år
i september inträdde ett eldupphör efter en långvarig väpnad kamp mellan
Marocko och Västsahara.

En folkomröstning där Västsahara skulle välja självständighet eller integration
med Marocko var beräknad till sex månader senare, men folkomröstningen har
ännu inte ägt rum.

Sedan 2006 vägrar Marocko att gå med på någon annan lösning än ett delvis
självstyre för västaharierna inom Marockos gränser, något som västaharierna
inte går med på.

EU-domstolen fastställde 2016 och 2018 att Västsahara inte tillhör Marocko.